

Begudes

Sentir que algú, en un establiment de begudes, demana *un vi*, ens sobta com una innovació, com un fet estrany a la llengua, contrari a l'ús tradicional o, si més no, al que nosaltres coneixem i ens és familiar, que consisteix a dir *un got de vi, una copa de vi* o, simplement, *vi*. Tanmateix, és ben cert que sempre hem dit i sentit dir *un vermut, una conyac, un cafè, una cervesa, una orxata...* Per què no, doncs, *un vi*? Si admitem, però, aquesta analogia, l'hauríem també d'admetre per a tots els altres casos, amb què tindriem aleshores *una llet i un xampany per un got de llet i una copa de xampany*, cosa que creiem que es pot afirmar que contradiria un ús tradicional, unànimement observat. D'altra banda, no sembla pas que es pugui establir una llei de distribució entre les begudes que admeten aquestes denominacions simples, com *un cafè i un vermut*, i les que, no adméent-les, fan que calgui dir *un got de llet o una copa de xampany*. L'ús actual tendeix més aviat a ampliar el primer grup i, de fet, són molt nombrosos els casos en què al costat de denominacions simples com *un te, un conyac o una orxata* es mantenen en l'ús habitual *una tassa de te, una copa de conyac i un got d'orxata*. Hi ha, encara, casos com *una copa* (o *una copeta*) *d'anís, una copa de rom i una copa de ginebra*, que diríem que són molt més freqüents que no pas *un anís, un rom i una ginebra*.

També costaria d'establir una llei de distribució de denominacions de begudes que admetin la formació de frases verbals amb el verb *fer*, usat significant "beure" o "prendre". *Fer la cervesa, fer el vermut, fer un cafè* (més que no pas *fer el cafè*) són frases habituals, especialment en construccions com *Anem a fer el vermut o Vam anar a fer la cervesa*. Diem, també, *Anar a fer una copa*. Però aquestes frases no semblen viables amb noms de begudes com *llet, xampany, anís, rom, whisky o vodka*, i, si no totes, algunes d'elles serien realment detonants. Creiem que és inútil de voler trobar-ne el desllorigador. Les possibilitats vàlides de la llengua no obeeixen a principis matemàtics i els esquemes generals que hom estableix basant-se en raonaments lògics no sempre aconsegueixen de preveure o comprendre tots els casos que ofereix la llengua real. En el domini dels modismes idiomàtics o frases fetes, no hi ha altra guia que l'ús, el parlar vivent i, si es vol, un bon sentit de l'idioma.

Albert Jané